

RAMMEAFTALE

Mellom

Den norske Forleggerforening (DnF)

og

Norske Billedkunstnere (NBK) og GRAFILL (Norske grafiske designere og illustratører)

14.01.99

Kapittel I. Formål og omfang

1. Denne avtalen regulerer forholdet mellom forlag tilsluttet DnF og medlemmer tilsluttet GRAFILL/NBK når det gjelder gjengivelse av illustrasjoner i bøker og andre forlagsprodukter.

I kapittel II omhandles forholdet mellom forlag og illustratør ved bestilte illustrasjoner. I Kapittel III reguleres det tilsvarende forhold ved avtaler om bruk av tidligere offentliggjort tegning, grafikk eller andre billeduttrykk som illustrasjoner som allerede er produsert . Kapittel IV inneholder tvisteløsningsregler og bestemmelser om avtalens varighet.

Med illustrasjon menes i denne avtale enhver form for billeduttrykk og design som i henhold til åndsverksloven er å anse som åndsverk. Med illustratør menes i denne avtalen illustratør, billedkunstner og designer som skal levere illustrasjon . Grafisk design av hele sider og hele bokverk faller utenfor avtalens område når formgivingen av sidene ikke har verkshøyde. Formgivning av bokomslag betraktes som illustrasjonsoppdrag. Avtalen gjelder ellers ikke typografisk oppsett, jfr. pkt. 5. siste avsnitt .

Denne avtalen skal normalt danne grunnlag for utarbeidelse av kontraktsformular eller ordrebekreftelse. Dersom partene er enige om det, kan individuelle avtaler inngås som helt eller delvis avviker fra bestemmelsene i denne avtalen. Dersom annet ikke er avtalt, gjelder bestemmelsene i denne avtalen.

Kapittel II. Bestilte illustrasjoner

2. Kontrakt/ordrebekreftelse

Mellom forlag og illustratør skal det ved større oppdrag inngås skriftlig avtale hvis en av partene ber om det. Ved mindre oppdrag kan det i stedet benyttes skriftlig ordrebekreftelse. Avtalen eller ordrebekreftelsen skal klart definere oppdragsart og bruken av illustrasjonen(e). Den skal såvidt mulig angi antall illustrasjoner, antall farger og motiv, format, grad av ferdiggjøring for reproduksjon, leveringsfrister for skisser, prøvesider og ferdige originaler, honorarberegning, oppgjørsform og eventuelt andre arbeidsoppgaver som skal utføres, jfr. bestemmelse i pkt. 5. siste avsnitt om tilleggshonorar for arbeid som ikke inngår i oppdraget. Endringer i skriftlige avtaler skal bekreftes skriftlig.

3. Avtalens gjenstand og omfang

I det omfang og på de vilkår som er angitt i denne rammeavtale, eventuelt supplert med individuell avtale, overdrar illustratøren til forlaget eneretten til å reproducere illustrasjonene for gjengivelse i bokverk. Uten at partene behøver å inngå ny avtale kan eneretten utnyttes til gjengivelse i første og følgende opplag og utgaver av det bokverk i trykt form som illustrasjonene er laget for, herunder gjengivelse i bokklubbutgave, skoleutgave, billigutgave, kompendium (opplag produsert på bestilling i enkel teknisk utførelse), og

---

dessuten til gjengivelse av illustrasjonene sammen med de deler av verket som illustrasjonene er laget for, når slike deler av verket utgis separat eller i samleverk.

Forlaget har videre enerett til å gjengi illustrasjonene i aviser, ukeblad, tidsskrifter o.l. sammen med hele eller deler av det opprinnelige verket de er laget for, (se også pkt. 12). Illustratøren skal om mulig bli forhåndsinformert om bruken.

Forlaget har en første rett til gjengivelse av illustrasjonene i annen kontekst enn den opprinnelige. Dersom forlaget ønsker å utnytte denne første retten, skal det inngås tilleggsavtale om utnyttelsen.

Forlaget overdras videre en første rett til gjengivelse av illustrasjonene i samme kontekst eller i annen kontekst (jf. pkt. 3. avsnitt 1, 2 og 3) i elektronisk form og i andre lignende kjente og fremtidige former og medier. Med elektronisk form menes digital representasjon av verket for utnyttelse ved elektronisk databehandling, herunder distribusjon gjennom tele- og kabelnett, og annen representasjon av verket for utnyttelse i f.eks. multimedieprodukter. Dersom forlaget ønsker å utnytte denne første retten, skal det inngås særskilt avtale mellom partene hvor forlaget overdras eneretten til den aktuelle utnyttelsesformen. Har organisasjonene avtalt standardvilkår for slike avtaler, skal disse legges til grunn. Illustratøren kan ikke nekte å inngå avtale som gir forlaget mulighet til å utnytte sin første rett etter herværende bestemmelse, uten at det foreligger saklig grunn for det. Når forlaget selv ikke utnytter sin første rett, kan illustratøren kreve at slike rettigheter overdras til seg etter to år fra utgivelse. Fristen regnes fra utgivelse av siste bind eller enhet når det er snakk om flerbindsverk eller andre utgivelser hvor en bok inngår som en del av en serie.

Bestemmelser som gjelder rett til gjengivelse i forbindelse med markedsføring, er gitt i avtalens pkt. 12.

Partene kan inngå særskilt avtale om annen utnyttelse av illustrasjonene. Alle andre rettigheter forblir hos illustratøren.

4. Informasjons- og lojalitetsplikt

Illustratøren skal underrettes dersom forlaget utnytter illustrasjonene i bokklubbutgave, skoleutgave, billigutgave, kompendium eller ved utgivelse av deler av verket, jf. pkt. 3, første avsnitt. Ved royaltyavtale varsles illustratøren om boka kommer på mammut-utsalg.

Illustratøren skal underrettes om vesentlige endringer i den avtalte bruk av illustrasjonene og endring i opplagets størrelse dersom honorarfastsettelsener basert på dette, jf. pkt. 2 siste avsnitt. Beskjæringer eller bearbeidelse skal ikke foretas uten i samråd med illustratøren. Endringer i format kan skje for å tilpasse illustrasjonen til formatet på forlagsproduktet, men større endringer som ikke er forutsatt kan bare skje etter samråd med illustratøren.

Illustratørens utnyttelse av illustrasjonene for andre formål, jf. pkt. 3. siste avsnitt, skal ikke skje i former som kan skade forlagsproduktet og dets utbredelse. Gjengivelse i konkurrerende produkter, uavhengig av medium, vil alltid regnes som skadelig i denne forbindelse. Illustrasjoner som er laget for lærebøker, kan ikke gjengis i andre produkter bestemt for undervisning uten etter skriftlig avtale med forlaget. Illustratøren skal orientere forlaget skriftlig på forhånd dersom han planlegger å utnytte de rettigheter som ikke er overdratt, jf. pkt. 3. siste avsnitt.

Illustratøren plikter å behandle oppdragsgivers oppdrag konfidensielt og sørge for at eventuelle medarbeidere bevarer tilsvarende taushet. Dette innebærer at illustrasjoner ikke må offentliggjøres uten etter særskilt avtale med forlaget med mindre avtalen er hevet med hjemmel i pkt. 9.

5. Honorar

Honorarets størrelse og form avtales skriftlig mellom forlag og illustratør, jf. pkt. 2.

Honorarprinsipp: stykkpris, timepris, royalty eller særskilt avtale, og hvilke satser som skal benyttes, skal avtales mellom partene før oppdraget påbegynnes.

For bestilt og levert original som ikke kommer til anvendelse, betales fullt honorar. For bestilte utkast eller skisser som ikke kommer til anvendelse, betales avtalt skissehonorar eller 50 % av honoraret for ferdig original. Det betales ikke spesielt skissehonorar for den skisse som fører frem til en original som skal honoreres. Ønsker forlaget å bruke levert skisse som original, må dette godkjennes av illustratøren. I så fall betales fullt honorar som for rentegnet original i henhold til inngått avtale.

Illustratøren har ikke rett til honorar i den utstrekning alminnelige rettsregler gir forlaget rett til å heve avtalen på grunn av vesentlige mangler ved de leverte illustrasjoner. Er de leverte illustrasjoner ikke anvendelige for forutsatt reproduksjon, anses dette under enhver omstendighet som en slik mangel.

Honorar for leverte originaler og/eller skisser forfaller normalt til betaling når arbeidene er levert og godkjent av forlaget. Ved større oppdrag kan det avtales at en del av honoraret skal betales ved kontraktens inngåelse, eventuelt ved dellevering og resten ved sluttlevering. Ved royaltyavtale kommer normalavtalenes bestemmelser om utbetaling av royalty til anvendelse.

For utføring av arbeidsoppgaver og bruk av leveringsmedium som ikke er forutsatt i avtalen, jf. pkt. 2, og som forlaget ønsker å nyttiggjøre seg, kan illustratøren kreve et tilleggshonorar dersom det har medført merarbeid eller merkostnader for illustratøren sammenliknet med det som er avtalt eller forutsatt. Det gjelder for eksempel originaler levert i elektronisk form og utførelse av typografisk oppsett.

6. Tilleggsvederlag

Dersom boken har vært utsolgt i forlaget i en periode på minst 2 år og forlaget ønsker å utgi den påny, har illustratøren rett til et tilleggsvederlag på 50 % av det opprinnelige honorar dersom ikke annet avtales, jf. 3. avsnitt.

Illustratøren har likeledes i hvert tilfelle rett til et tilleggsvederlag på 50% av det opprinnelige honorar (jf. 3. avsnitt nedenfor) dersom ikke annet avtales, når forlaget benytter sin rett etter pkt. 3 til å gjengi illustrasjonene i billigutgave, skoleutgave, antologi eller sammen med de deler av verkets som illustrasjonene er laget for, når slike deler av verket utgis separat eller i samleverk. Når illustrasjonene, alle eller deler av dem, gjengis i kompendieform (jf. pkt. 3, 1. avsnitt) sammen med det opprinnelige bokverk eller de deler av det som illustrasjonene er laget for, kan ikke illustratøren kreve særskilt honorar. Når det er praktisk mulig skal illustratøren opplyses om slik bruk ved kontraktinngåelse. Når det gjelder utnyttelse i elektronisk form for andre formål enn markedsføring, avtales eventuelthonorar i egen avtale, jf. pkt. 3, 4 avsnitt.

Ved fastsettelse av vederlag etter foranstående to avsnitt skal det opprinnelige honorar etter forhåndsavtale oppjusteres til det honorarnivå som praktiseres på det tidspunkt avtale om slik utgivelse blir inngått. Dersom slike honorarnivåer ikke kan fastslås, oppjusteres det opprinnelige honoraret i samsvar med konsumprisindeksens utvikling i den aktuelle periode.

Ved utgivelse i særskilt bokklubbutgave har illustratøren rett til et vederlag som normalt skal være 50% av det opprinnelige vederlaget, justert i samsvar med bestemmelsene i avsnitt 3 ovenfor. Avvikende honorarer kan avtales mellom partene, men kan ikke forutsettes fra illustratørens side. Honoraret utredes av det opprinnelige forlaget. Med særskilt bokklubbutgave menes en selvstendig utgave som bokklubben utgir basert på overdragelse av forlagsrett fra det opprinnelige forlaget til bokklubben, og som utgis i særskilt bokklubbutstyr og uavhengig av forlagets utgivelse. Dette innebærer blant annet at samtidige utgivelser ikke betinger ekstra honorar etter herværende bestemmelse.

Inngår forlaget avtale om utgivelse eller avtale om annen utnyttelse av illustrasjonene i utlandet, skal illustratøren ha et vederlag som avtales særskilt med forlaget. Illustratøren kan ikke stille krav til honorarets størrelse, men forlaget er forpliktet til å forsøke å fremforhandle vilkår som er så gode som mulige. Forlaget har rett til å kreve minimum 25% andel av dette honoraret som en agentprovisjon dersom ikke annet er avtalt. Illustratørens honorar i slike tilfeller forfaller til betaling på det tidspunktet avtalen med det utenlandske forlaget fastsetter, og når det norske forlaget har mottatt sitt honorar. Hvis illustrasjonsgraden er over 30% og honoraret er avtalt som fastpris, anbefales egen avtale mellom partene.

Språklige parallellutgaver til et verk som utgis i Norge uten endringer i illustrasjonene, betinger ikke tilleggshonorar til illustratøren.

Bestemmelsene ovenfor er ikke til hinder for at partene kan inngå særskilt avtale om engangshonorarsom inkluderer retten til å utnytte alle eller nærmere bestemte rettigheter etter herværende rammeavtale, jf. pkt. 1, 4. avsnitt.

7. Retten til originaler og deres behandling

Alle originaler, herunder skisser, er illustratørens eiendom med mindre noe annet uttrykkelig er avtalt.

Dersom ikke annet er avtalt, skal originalene leveres tilbake til illustratøren så snart som mulig etter at verket er utgitt eller avtalen hevet. Dersom forlaget mener at det er nødvendig å ha illustrasjonene tilgjengelige så lenge avtalen består, skal dette avtales særskilt.

Originaler må oppbevares og behandles forsvarlig. For originaler som skades, ødelegges eller kommer bort etter at de er innlevert til forlaget, betales erstatning med et beløp tilsvarende det dobbelte av det opprinnelige honorar for vedkommende verk dersom ikke annet er avtalt.

8. Ideelle rettigheter m.v.

Illustratøren har krav på tilfredsstillende gjengivelse av sine verk. Forlagene skal så langt det er mulig, legge forholdene til rette for at illustratøren skal kunne få vurdere reproduksjonsprøver.

Påført signatur skal ikke fjernes ved reproduksjonen uten etter avtale med illustratøren.

Illustratøren har krav på å bli navngitt slik god skikk tilsier. Illustratørens navn skal angis i bokens kolofon eller tilsvarende. Dersom illustrasjonene av samme illustratør utgjør en vesentlig del (minst 30 % illustrasjonsgrad) av boken, kan illustratøren kreve sitt navn gjengitt på tittelsiden og på omslaget dersom ikke annen navngivelse avtales særskilt.

Så sant det ikke er i strid med åndsverkslovens §3, kan forlaget utelate enkelte av illustrasjonene som illustratøren har levert, såvel i første opplag som i senere opplag og utgaver eller ved annen utnyttelse etter denne avtalen. Dersom illustrasjonsoppdraget utgjør en kunstnerisk helhet, og det kan herske tvil om utelatelsen er i samsvar med åndsverkslovens §3, plikter forlaget å orientere illustratøren før utelatelsen iverksettes.

9. Fristillelse

Bestemmer forlaget seg for ikke å gjøre bruk av illustrasjonen(e) eller for ikke å utgi verket, skal illustratøren gis skriftlig melding om det, jf. pkt. 5. avsnitt 3. Avtalen anses da som hevet og illustratøren kan deretter fritt disponere illustrasjonene til andre formål enn reproduksjon i bokverk. Med mindre annet er avtalt gjelder det samme om det for undervisningsbøker er gått 48 måneder eller for andre bøker 36 måneder, etter at illustratøren har levert de avtalte illustrasjoner, uten at verket er utgitt. Illustratøren skal i slike tilfeller kontakte forlaget og kontrakten kan ikke heves hvis forlaget varsler at utgivelsen vil finne

---

sted innen seks måneder. Forsinkelser i forhold til ovenstående frister gir ikke grunn til å heve avtalen dersom de skyldes forhold som forlaget selv ikke rår med. Heving av kontrakten skal skje skriftlig.

10. Frister, leveringsvilkår

Illustratøren og forlaget skal ha den kontakt under arbeidet som partene mener er nødvendig.

Dersom illustrasjonene ikke blir levert innen avtalt tid, kan forlaget gi illustratøren en ekstra frist.

Blir denne fristen ikke overholdt, kan forlaget heve avtalen.

Illustrasjonene skal, om ikke annet blir avtalt, ved innlevering være klare for reproduksjon. Dersom forlaget på grunn av forhold som kan tilskrives illustratøren, påføres ekstraordinære utgifter for å gjøre illustrasjonene reproduksjonsklare, kan forlaget forlange at disse bæres av illustratøren. Ønsker forlaget å stille spesielle krav til illustratøren ut over originaler på papir, må dette presiseres ved avtaleinngåelse, jf. pkt. 2 og pkt. 5.

Etter at illustrasjonene er reproduksjonsklare, kan ikke illustratøren kreve endringer i dem uten forlagets samtykke.

11. Frieksemplarer

Hvis ikke annet avtales har illustratøren rett til følgende antall eksemplarer av de bøker hvor han har levert illustrasjoner til teksten:

A. Bøker som er gjennomillustrerte (minst 30% illustrasjonsgrad): 25 eks.

B. Bøker hvor illustrasjonsgrad utgjør en mindre del: 5 eks.

Ved omslagsillustrasjoner har illustratøren rett til 5 frieksemplarer dersom han ikke mottar frieksemplarer etter ovenstående regler.

Ved 1. opplag lavere enn 1000 eksemplarer kan antall frieksemplarer reduseres. Dette må i så fall avtales særskilt.

Dersom ikke annet avtales omfatter retten etter første og annet avsnitt ikke andre bøker i et verk eller i en serie, enn dem illustratøren har medvirket til.

Dersom det deltar flere illustratører ved illustrasjon av samme bok, skal samlet antall frieksemplarer i henhold til pkt. A. ikke overstige 30 eksemplarer og i henhold til pkt. B. ikke overstige 15 eksemplarer. Dog skal hver illustratør ha minst ett eksemplar.

Utover antallet frieksemplarer har illustratør rett til å kjøpe det antall eksemplarer av boken han måtte ønske til personlig bruk, til utsalgspris minus den til enhver tid gjeldende forfatterrabatt.

---

12. Bruk i markedsføring

Forlaget kan uten særskilt vederlag og avtale anvende og gjengi illustrasjoner og omslag i normal markedsføring av boken. Med normal markedsføring forstås alle former for markedsføring som tar sikte på å fremme kjennskapen til og salget av boken, men ikke slike som utnytter illustrasjonene som salgsobjekt. Forlaget må i alle tilfeller sørge for at illustratørens idelle rettigheter ikke krenkes, jf. Åndsverkslovens § 3. Dersom forlaget ønsker å benytte illustrasjonen til generell forlagsreklame e.l., skal avtale om dette inngås mellom partene, jf. pkt. 3, 2. 5. og 6. avsnitt. Illustratøren kan kreve særskilt honorar for slik bruk.

Vil forlaget anvende utsnitt av illustrasjon eller gjengi den i et vesentlig større format, skal dette godkjennes av illustratøren.

Bestemmelsen gir ikke rett til bruk av illustrasjoner i plakater, kalendere e.l. som utbys til salg.

Ved illustrasjonsgrad over 30 % skal om teknisk mulig, illustratørens navn gjengis i katalog.

13. Overdragelse av rettigheter

Forlagets enkelte rettigheter etter denne avtale kan helt eller delvis overdras til andre når utnyttelsen av den aktuelle rettighet gjør det hensiktsmessig å etablere samarbeid med eller overdra begrenset rettighet til annen utgiver, produsent e.l.

Forlaget har videre rett til å inngå avtale om gjengivelse av illustrasjonene ved utgivelse av hele bokverket eller deler av det i utlandet, jf. pkt. 6, 5. avsnitt, og til å inngå avtale om annen utnyttelse av verket i utlandet basert på de rettigheter som er overdratt i pkt. 3. og pkt. 12.

Forøvrig kan forlagets rettigheter helt eller delvis ikke overdras uten opphavsmannens samtykke med mindre det skjer i forbindelse med overdragelse av forlagets virksomhet eller selvstendig del av denne. Ved overdragelse av selvstendig del av virksomheten, skal illustratøren orienteres umiddelbart, og kan nekte slik overdragelse dersom den kan skade hans renommé, jf. åndsverkslovens § 3. Dersom forlaget ønsker å overdra alle rettigheter kun til det bokverket som illustrasjonene inngår i, kan illustratøren ikke nekte det uten saklig grunn. Overdragelse av rettigheter i henhold til bestemmelsene i dette avsnittet betinger ikke særskilt honorar til illustratøren. Vilklårene i de allerede inngåtte avtaler, herunder herværende rammeavtale, skal fortsatt gjelde etter overdragelse av rettigheter etter dette avsnitt.

Innstiller forlaget sine betalinger til illustratøren, eller tilbyr forlaget akkord eller trer i oppløsning før illustratøren har mottatt fullt oppgjør, kan illustratøren straks heve avtalen og kreve sine originaler i retur. Dette får ikke konsekvenser for den utnyttelse av rettigheter som etter avtale allerede har funnet sted så sant illustratøren har fått fullt økonomisk oppgjør for utnyttelsen.

Kapittel III. Gjengivelse av tidligere offentliggjorte malerier, tegninger, grafikk eller annet illustrasjonsmateriale.

14. Klarering av rettigheter

Bruk av tidligere offentliggjorte illustrasjoner mv. som ikke omfattes av forlagsavtalen mellom partene, skal klareres med opphavsmann/rettighetshaver i samsvar med lov om opphavsrett til åndsverk. Dersom vedkommende har overdratt rettighetsklareringsfullmakter til en virksomhet, skal gjengivelsesretten klareres gjennom denne på de vilkår som den fastsetter. I motsatt fall skal vederlaget for bruken ikke utgjøre mindre enn 50% av det honoraret som betales for tilsvarende illustrasjoner som lages på bestilling for den type bøker mv. det dreier seg om.

Kapittel IV. Tvister - avtalens varighet

15. Tvister/voldgift

Tvist om forståelsen av eller brudd på denne avtale skal søkes løst ved forhandlinger mellom partene. Partenes organisasjoner kan bringes inn i disse forhandlinger. Hvis forhandlingene ikke fører frem, avgjøres tvisten ved voldgift overensstemmende med tvistemålslovens regler, med mindre partene for den enkelte sak blir enige om annen tvisteløsning.

16. Avtalens varighet

Avtalen trer i kraft fra 01.01.1999.

Partene kan si opp avtalen med 6 måneders varsel.

Oslo,

Den norske Forleggerforening

Grafill / NorskeBilledkunstnere
